

JAROSŁAW DURKA
Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
„WOM” w Częstochowie

SPRAWOZDANIA ORAZ PLAN PRACY WYDZIAŁU DO SPRAW WYZNAŃ URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO W KONINIE Z OKRESU STANU WOJENNEGO

Wprowadzenie 13 grudnia 1981 roku stanu wojennego to jedno z najważniejszych, ale jednocześnie bardzo bolesnych wydarzeń w powojennej historii Polski. Mimo licznych opracowań, ciągle jeszcze odkrywamy nowe karty tej historii, zwłaszcza w jej ujęciu regionalnym. Rozbudowany aparat represji miał doprowadzić do likwidacji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w sensie instytucjonalnym i ideowym. Wielu ludzi zaangażowanych w jego działalność zostało internowanych, innych starano się zastraszyć i uciszyć, aby nie głosili poglądów sprzecznych z oficjalnym przekazem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Polskie władze planowały powrót do sytuacji społeczno-politycznej sprzed powstania „Solidarności”.

Jedną z instytucji odpowiadających za realizację tych zamierzeń był Urząd do Spraw Wyznań w Warszawie¹, który jako jednostka administracji państwowej funkcjonował w latach 1950–1989. Podlegały mu wydziały wojewódzkie, a wśród nich: Wydział do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie. Podstawowym zadaniem Wydziału było kontrolowanie działalności kościołów i związków wyznaniowych na terenie województwa. Realizując nałożone na niego zadania współdziałał z innymi komórkami administracyjnymi na wszystkich szczeblach organizacyjnych: wojewódzkim, miejskim i gminnym, a także strukturami Służby Bezpieczeństwa². Celem miało być między innymi ograniczenie wpływów Kościoła katolickiego w Polsce, postrzeganego jako instytucja opozycyjna i mocno zaangażowana w działania „Solidarności”³.

Temat funkcjonowania centralnej państwowej administracji wyznaniowej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej był już podejmowany przez: Ryszarda Gryza, Artura Mezglew-

¹ W interesującym nas okresie stanu wojennego w Urzędzie do Spraw Wyznań (od kwietnia 1980 r. do maja 1982 r.) ministrem-kierownikiem był Jerzy Kuberski (1930–2007), a następnie do października 1988 r. Adam Łopata (1928–2003).

² H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL w walce z Kościołem katolickim 1944–1990. W świetle dokumentów MSW*, Warszawa 2000, s. 78, 390.

³ Zob. choćby: T. Krawczak, *Kościół rzymskokatolicki w świetle informacji Wydziału Organizacyjnego KC PZPR (1982-1984)*, [w:] *Kościół w stanie wojennym. Wybór dokumentów z Archiwum Akt Nowych*, Wybór dokumentów i opracowanie redakcyjne T. Krawczak, C. Wilanowski, Warszawa 2008, s. 5-15; D. Smoleń, *Thum czy społeczność zorganizowana? Strajkujący w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980*, [w:] „Solidarność” w ruchu 1980-1981, red. M. Kula, s. 151-217.

skiego, Henryka Misztala, Andrzeja Nowakowskiego, Petera Rainę, Dominika Zamiatę i Jana Żaryna⁴. Opublikowano też liczne prace analizujące tę problematykę na szczeblu wojewódzkim⁵. Prezentowane dokumenty częściowo uzupełniają je, odnosząc się do województwa konińskiego. Są to dwa sprawozdania Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie do centrali – Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie, wraz z pismami przewodnimi i jeden plan pracy (na 1983 rok). Oryginały tych dokumentów znajdują się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, w zespole Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, w teczce o sygnaturze 128/62. Na podstawie materiałów tam zgromadzonych dowiadujemy się, że w 1975 roku (wtedy utworzono województwo konińskie i rozpoczął pracę Urząd Wojewódzki w Koninie) Wydział otrzymał pięć etatów. Zatrudniono cztery osoby, a po roku nieobsadzony piąty etat zabrano. W 1979 roku zlikwidowano kolejny z etatów i w Wydziale pracowały trzy osoby. Jednak 1 września 1981 roku jeden z pracowników zwolnił się, a w Wydziale pozostały dwie osoby⁶.

⁴ R. Gryz, *Władze partyjno-państwowe odpowiedzialne za politykę wobec Kościoła katolickiego w Polsce (1944/45–1956)*, „Czasy Nowożytnie” 1997, nr 2, s. 129; H. Misztal i A. Mezglewski, *Zakres kompetencji, styl działania i cele Urzędu do Spraw Wyznań*, [w:] *Prawo i polityka wyznaniowa w Polsce Ludowej. Materiały II Ogólnopolskiego Symposium Prawa Wyznaniowego* (Kazimierz Dolny 26-28 października 2004), red. A. Mezglewski, P. Stanisławski, M. Ordon, Lublin 2005, s. 32–70; A. Nowakowski, *Administracja spraw wyznaniowych w powojennej Polsce*, „Kościoł i Prawo” 1998, nr 13, s. 27–39; a także: A. Mezglewski, H. Misztal, P. Stanisławski, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2006, s. 30. Duże znaczenie mają książki Petera Rainy, zwłaszcza opracowania tekstów źródłowych: P. Raina, *Kościół w PRL. Kościół katolicki a państwo w świetle dokumentów 1945–1989, t. 1, lata 1945–59*, Poznań 1994; Tenże, *Kościół w PRL. Kościół katolicki a państwo w świetle dokumentów 1945–1989, t. 2, lata 1960–74*, Poznań 1995; Tenże, *Kościół w PRL. Kościół katolicki a państwo w świetle dokumentów 1945–1989, t. 3, lata 1975–89*, Poznań-Pelplin 1996. Zob. też: D. Zamiatę, *Zakony męskie w polityce władz komunistycznych w Polsce w latach 1945–1989, t. 1, Problematyka organizacyjno-personalna*, Kielce 2009; Tenże, *Zakony męskie w polityce władz komunistycznych w Polsce w latach 1945–1989, t. 2, Działalność duszpasterska i społeczna zakonów w latach 1945–1989*, Warszawa 2012; J. Żaryn, *Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944–1989)*, Warszawa 2003.

⁵ Zob. chociażby: K. Bastowska, *Polityka władz wobec zabytkowych obiektów sakralnych Pomorza Środkowego w latach 1945–1966 – mity, nieudomowienia, półprawdy*, [w:] *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym w latach 1945–1989*, red. T. Ceynowa, P. Knap, Szczecin 2011, s. 71–102; J. Durka, *Sprawy wyznaniowe województwa częstochowskiego na podstawie sprawozdań Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie i Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie z lat 1982–1984*, [w:] *Państwo-religia. Instytucje państwowe i obywatel wobec religii w Europie Środkowo-Wschodniej w XX wieku, t. I*, Kalisz 2014, s. 267–291; A. Dziurok, *Kruczoizacja. Polityka władz partyjno-państwowych wobec Kościoła katolickiego w latach 1945–1956 w województwie śląskim/katowickim*, Katowice 2012, s. 47–121, 133–610; P. Majewicz, *Laicyzacja oświaty w latach 1960–1962 w świetle akt Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Koszalinie*, [w:] *Kościół katolicki w realiach władzy komunistycznej na Pomorzu Środkowym...*, s. 117–138; Ł. Marek, „Kler to nasz wróg”. *Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego na terenie województwa katowickiego w latach 1956–1970*, Katowice 2009; L. Potykanowicz-Suda, *Państwo a Kościół katolicki w województwie gdańskim w latach 1945–1970*, Warszawa 2010, s. 19–269, 312–352; M. Przybysz, *Kościół rzymskokatolicki w Łodzi w latach 1945–1956*, Łódź 2007, s. 111–200; D. Śmierchalski-Wachocz, *Partia komunistyczna wobec Kościoła i przejawów wiary katolickiej w swoich szeregach na przykładzie Środkowego Nadodrza w latach 1945–1989*, Żąbki 2007, s. 22–237; A. Sznajder, W. P. Włazłak, „Postanowiono zatłwić odmownie...” *Budownictwo sakralne w diecezji częstochowskiej (1957–1989). Wybór dokumentów*, Katowice-Częstochowa-Rzeszów 2008.

⁶ Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 21, *Wykaz pracowników Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie wg stanu na dzień 1 I 1983 r.*

Dyrektorem Wydziału był Czesław Burszewski⁷ a na stanowisku starszego inspektora pracowała Stanisława Kuźniacka⁸.

Dokumenty te w sposób bardzo intrygujący analizują stosunek Kościoła katolickiego do władz PRL, w tym zakresie podejmują też zagadnienie tzw. kościołów mniejszościowych i stowarzyszeń, przedstawiają sylwetki osób żywo zaangażowanych w działalność opozycyjną, jak i idących na współpracę. W sprawozdaniach odnajdujemy opisy zdarzeń i zachowań, które zostały odnotowane przez pracowników Wydziału jako antypaństwowe. Z całkiem zrozumiałych względów najwięcej miejsca poświęcono duchownym Kościoła katolickiego, którzy wspierali „Solidarność” i w okresie stanu wojennego stosowali różne formy oporu. Materiały te mogą stanowić bardzo wartościowe źródło do studiów nad dziejami zarówno regionu, jak i Polski.

Dokument 1

^aUrząd Wojewódzki

W KONINIE

Wydział do Spraw Wyznań^a

Urząd do Spraw Wyznań

ul. Krakowskie Przedmieście 50

00-950 ^cw Warszawie^c

^bPoufne^b

Sprawozdanie ¹²

o sytuacji wyznaniowej w województwie konińskim i działalności Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie w 1982 roku

⁷ Czesław Burszewski urodził się w 1926 roku w rodzinie robotniczej. Członek PZPR. Wykształcenie wyższe – Zawodowe Studium Administracji. W latach 1941-1945 był robotnikiem przymusowym w Niemczech, od 1945 roku do 1947 roku pracował w Urzędzie Poczty w Turku, następnie służył w Wojsku Polskim, a od 1955 roku do 1958 roku pracował w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Turku. W latach 1958-1964 był zatrudniony w Komitecie Powiatowym PZPR w Turku, a następnie w Urzędzie Powiatowym w Turku. Od 1975 roku pracował w Urzędzie Wojewódzkim w Koninie. Odznaczony: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem X-lecia PRL, Medalem XXX-lecia PRL, Zob.: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 18, *Wykaz pracowników Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie*; Tamże, k. 21, *Wykaz pracowników Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie wg stanu na dzień 1 I 1983 r.*

⁸ Stanisława Kuźniacka urodziła się w 1944 roku w rodzinie chłopskiej. Członkini PZPR. Wykształcenie średnie rolnicze. W latach 1970-1972 pracowała w Rejonowej Spółdzielni Ogrodniczo-Pszczelarskiej w Koninie, następnie Urzędzie Gminy w Gosławicach, a od 1974 roku do 1975 roku w Urzędzie Miasta i Powiatu w Koninie. Od 1975 roku pracowała w Urzędzie Wojewódzkim w Koninie. Określano ją następująco: „Jest pracownikiem dobrze znającym i wykonującym swe zadania. Pracowita i odpowiedzialna, zdyscyplinowana, sumienna, dyskretna i obowiązkowa. W pracy można na niej całkowicie polegać. Nie wymaga nadzoru a jedynie inspiracji”. Zob. Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 18, *Wykaz pracowników Wydziału...*; Tamże, k. 21, *Wykaz pracowników Wydziału... wg stanu na dzień 1 I 1983 r.*

^{aa} Pieczęć w kolorze czerwonym.

^{bb} Pieczęć w kolorze czerwonym.

^{cc} Tekst podkreślony.

¹² Dokument jest załącznikiem do pisma Dyrektora Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie Czesława Burszewskiego do Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie z 28. 01. 1983 r., Archiwum Akt Nowych w Warszawie Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 24.

A. ^dCharakterystyka rozwoju stosunków w sferze wyznaniowej.^d

a/ Na terenie woj.[ewództwa – dop. J.D.] konińskiego nie ma siedziby Kurii Biskupiej. Przybywający z różnych okazji na teren województwa biskupi przejawiali swe zaangażowanie polityczne przede wszystkim poprzez wzywianie wiernych do modłów za internowanych i ich rodziny. Celował w tym ^ezwłaszcza^e sufragan Diecezji Włocławskiej ks. biskup ^fRoman Andrzejewski^f, który zawsze i wszędzie ten problem podnosił¹⁶. Czynili to również dwaj pozostali biskupi z Włocławka ale znacznie rzadziej i z mniejszym zaangażowaniem. ^gWiększą aktywność i zaangażowanie polityczne przejawiali oni w roku 1981^g, kiedy to wyświęcali zakładowe sztandary „Solidarności” i brali udział w uroczystościach wyświęcania sztandaru „Solidarności” regionu konińskiego w Licheniu.

b/ Większość duchowieństwa naszego województwa w roku 1982 zachowywała się poprawnie, to znaczy nie angażowała się w działalność polityczną oraz ^hz uwagą i obawą śledziła przebieg wydarzeń. Dotyczy to również roku 1981 i drugiej połowy 1980^h. W roku 1982 a więc po wprowadzeniu stanu wojennego tylko bardzo mała /kilka osób/ grupa duchownych przejawiała pewną szkodliwą działalność polityczną. Większa natomiast grupa księży przejawiała aktywną działalność polityczną w drugiej połowie roku 1980 i 1981. Wtedy to grupa około ⁱ20 księżyⁱ publicznie z ambon agitowała za wstąpieniem do „Solidarności” a niektórzy z nich nawet udostępniali swe lokale na plebaniach dla odbycia zebrań „Solidarności RI [Rolników Indywidualnych – dop. J. D.]”²⁰. Księża ci nawoływali również rodziców i młodzież do zawieszania krzyży w szkołach a w jednym przypadku ks. Alojzy Lewandowski z parafii Gosławice w Koninie do ich zawieszania również w urzędach, zakładach i instytucjach państwowych. W rezultacie tej działalności w wielu szkołach ^jw około 10%^j szkół/ zawieszono krzyże. Zawieszono je też w wielu zakładach pracy, głównie na salach zebrań i narad, świetlicach itp²².

W kopalni soli w Kłodawie oraz przed budynkiem administracji zakładu Kopalni Węgla Brunatnego „Adamów” w Warencie postawiono i uroczyście wyświęcono figury św. Barbary. Kilku księży nawoływało też rodziców aby spowodowali ^kwprowadzenie nauki religii^k do szkół. Uczyniono to w ^l3 szkołach^l a to we wsiach: Biczew i Drażek parafia i gmina Kramsk oraz²⁵ we wsi Kotunia parafia i gmina Słupca. Usiłowano też wprowadzić ją do szkoły we wsi Szczepidło parafia św. Wojciecha w Koninie gm.[ina – dop. J.D.] Krzymów.

^{dd} Tekst podkreślony.

^{ee} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ff} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

¹⁶ Roman Andrzejewski (1938-2003) – był biskupem pomocniczym włocławskim w latach 1981-2003. Zob.: P. Szczepankiewicz, *Roman Andrzejewski. Biskup pomocniczy włocławski. Życie i działalność*, Włocławek 2012.

^{gg} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{hh} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

ⁱⁱ Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

²⁰ Na ten temat szerzej zob.: P. Gołdyn, *Z pól do wolności. Szkic do dziejów opozycji wiejskiej na ziemi konińskiej (1980-1989)*, Konin 2009, s. 67-76; tenże, *Działalność NSZZ RI „Solidarność” na terenie gminy Babiak w latach 1981-1989*, „Rocznik Kolski” 2010, t. 3, s. 7-20.

^{jj} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem, a na marginesie z lewej strony (również ołówkiem) odręczny dopisek: *w r. 85 50% szkół*.

²² Zob. też: P. Gołdyn, *Konińskie parafie ostoją kultury niezależnej*, „Przegląd Wielkopolski” 2011, nr 3, s. 30-33

^{kk} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ll} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

²⁵ W oryginale: orazz.

Ze szkół tych bez większych perturbacji wyprowadzono religię z nowym rokiem szkolnym 1982/83. W tym samym czasie bez większych trudności usunięto też emblematy religijne z większości tych szkół w których były one zawieszane. Tym nie mniej w kilku szkołach w województwie nadal krzyże pozostają. W roku 1981 zawieszono też krzyże w wielu salach szpitalnych we wszystkich szpitalach w województwie i w wielu z nich nadal one pozostają. W tych szpitalach w województwie, gdzie dotąd nie było kaplic zgodnie z obowiązującymi przepisami ²⁶zawarto umowy z kapelanami i wydzielono im pomieszczenia, w których mogą przebywać i przechowywać niezbędne im akcesoria. Wszystkie te pomieszczenia, chociaż formalnie nie są kaplicami to faktycznie spełniają tę funkcję, bo w każdą niedzielę odprawiane są w nich nabożeństwa. Zgodnie z przepisami ks. kapelan winien przebywać w szpitalu czy w Domu Opieki Społecznej tylko w określone dni, w wyznaczonych w umowie godzinach, to faktycznie księża przebywają tam codziennie i o każdej porze dnia. Dyrekcje ZOZ-ów oraz dyrekcja Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej w ogóle na to nie reagują a gdy zwraca się im na to uwagę, są oburzeni.

Jak wskazano już wyżej, w roku 1982 a więc po wprowadzeniu stanu wojennego duchowieństwo naszego województwa w zdecydowanej większości zachowywało się poprawnie tzn. nie angażowało się w działalność polityczną. Były jednak stosunkowo nieliczne wrogie nam wystąpienia polityczne. Ks. bp Roman Andrzejewski z Włocławka podczas wizytacji parafii w Koninie i na terenie województwa występował przeciwko władzom i ustanowionemu przez nie porządkowi i tak:

W parafii Rychwał w dniu 9-10. X. 1982 r. piętnował decyzję władz za rozwiązanie „Solidarności” a w Bieniszewie gm. Kazimierz Biskupi dowodził iż stan wojenny jest dla Polaków upokorzeniem i że nie należy zmuszać narodu do życia w systemie, którego on nie aprobuje. Nadto wzywał wiernych do modlitwy za Ojczyznę, skazanych, uwięzionych i internowanych oraz za przywódców narodu. Twierdził, że kształt nowych związków zawodowych to powrót do starych totalitarnych metod narzucania społeczeństwu woli władzy. Ks. Marian Włodarczyk – wikariusz zarządca parafii Skęczniew gm. Dobra kojarzył [obozy – dop. J.D.] hitlerowskie z ośrodkami dla internowanych. Tenże ksiądz w listopadzie 1982 r. krzykliwie twierdził, że jesteśmy narodem bez butów, jedzenia, pracy i swobody, skazanym i zakutym w kajdany. Wielokrotnie potępiał władzę za rozwiązanie „Solidarności” i wzywał wiernych do modłów za internowanych i więzionych oraz imiennie za [Lechem – dop. J.D.] Wałęsą. Twierdził także, że Prymas [Stefan Wyszyński – dop. J.D.] broni robotników, „Solidarności” i chrześcijaństwa, które w Polsce chce się wykończyć. Takie same wystąpienia, o tej samej treści głosił również ks. Stanisław Bazela – administrator parafii Głuchów gm. Kawęczyn. Tenże ksiądz dowodził, że bezbożnicy są gorsi od hitlerowców bo oni gnębili wrogów, natomiast ci mordują i zabijają własnych rodaków. Twierdził też, że uwięziono najlepszych synów narodu a ci co to uczynili wkrótce poniosą odpowiedzialność za swoje czyny. ¹Dziekan i proboszcz parafii pw. bł. M. Kolbego w Koninie ks. Antoni Łassa¹ wielokrotnie piętnował wprowadzenie stanu wojennego i wzywał wiernych do modłów za internowanych, więzionych i ich rodziny. Już po wprowadzeniu stanu wojennego w dniu 13. XII. 1981 r. poświęcił sztandar „Solidarności”. Internowanych i ich rodziny otaczał szczególną troską i opieką a także wydatną pomocą materialną. To on był inicjatorem utworzenia Konińskiego Klubu Katolików skupiającego w składzie swego zarządu wszystkich byłych członków Zarządu Regionu „Solidarności” w Koninie, który później

²⁶ W oryginale: przepisa mi.

¹¹ Tekst odrębnie podkreślony ołówkiem.

decyzją władz został rozwiązany. Ks. A. Łassa w swym kościele w Koninie w dniu 29. XI. 1982 r. zorganizował i przeprowadził uroczystą mszę z okazji I rocznicy poświęcenia sztandaru NSZZ [Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego – dop. J.D.] „Solidarność” zakładu FUGO [Fabryki Urządzeń Górnicstwa Odkrywkowego – dop. J.D.] w Koninie. Podczas celebrowanej przez niego mszy wzywał wiernych do modlitwy w intencji internowanych i uwięzionych. Ks. dziekan²⁸ Łassa był cichym ^minspiratorem wszelkich antypaństwowych wystąpień duchowieństwa^m podległego mu dekanatu.

Ks. Stanisław Waszczyński – administrator parafii pw. św. Wojciecha w Koninie w dniu 13. XII. 1982 r. zorganizował i odprawił mszę w intencji I rocznicy ogłoszenia stanu wojennego. W słowie wstępnym stwierdził: „Dziś mija rok stanu wojennego, narzuconego bezprawnie narodowi przez władze. W Ojczyźnie wielu było i jest pozbawionych wolności. Miliony ludzi cierpiało i cierpi. Dziś będziemy modlić się za tych co złożyli życie dla Ojczyzny i jej honoru. A było tych ofiar bardzo sporo. Poczynając od górników kopalni „Wujek” aż po robotników z „Nowej Huty”. Podczas mszy zamiast homilii było 5 minut ciszy. W trakcie śpiewania pieśni „Boże coś Polskę” zgromadzeni w kościele wznosili do góry palce w kształcie litery „V”. Ks. Waszczyński co niedzielę wzywał do modłów za internowanych, więzionych i ich rodziny.

Ks. Władysław Szczepanik w parafii Borysławice jesienią 1981 r. podczas procesu kierownictwa KPN [Konfederacji Polski Niepodległej – dop. J.D.] wtargnął na salę rozpraw i ostentacyjnie udzielił komunii oskarżonym.

Do księży którzy w latach 1980, 1981 oraz 1982 atakowali władze należą: ks. bp Roman Andrzejewski z Włocławka, a nadto księża: Antoni Łassa z parafii pw. bł. M. Kolbego w Koninie, Marian Włodarczyk ze Skęczniewa, Władysław Szczepanik z Borysławic, Stanisław Bazela z Głuchowa, Stanisław Waszczyński z parafii pw. św. Wojciecha w Koninie, Tadeusz Woźniak³⁰ z Grzymiszewa, Ryszard Kolibski z Wrzącej Wielkiej, Kazimierz Lipiński z Dąbia, Alojzy Lewandowski z Gosławic, Stanisław Matczak z parafii przy ul. Blizna w Kole, Wiktor Hołtyn z parafii pw. św. Wojciecha w Koninie i Antoni Kurkowski z parafii Dobrosłowo.

c/ Istniejące na terenie województwa stowarzyszenia świeckie w roku 1982 nie przejawiały żadnej aktywności politycznej a także organizacyjnej.

Działalność taką przejawiały w ^mroku 1981 Koniński Klub Katolików, który został zawieszony po wprowadzeniuⁿ stanu wojennego a w roku 1982 decyzją wojewody rozwiązany.

Szczególnie aktywną i szkodliwą działalność polityczną przejawiała w roku 1981 większość etatowych pracowników Zarządu Wojewódzkiego [Stowarzyszenia – dop. J.D.] „PAX”³² w Koninie. ^oWiększość etatowych pracowników Wojewódzkiego Zarządu PAX w Koninie faktycznie stała na usługach Zarządu Regionu „Solidarność” w Koninie. Do dyspozycji tegoż Zarządu oddano samochód służbowy, telex i maszyny biurowe^o.

²⁸ W oryginale: dziekan^m.

^mm Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

³⁰ W oryginale: Woźniak^{kz}.

^mm Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

³² Stowarzyszenie „PAX” oficjalnie zostało założone w 1947 roku przez Bolesława Piaseckiego, a zarejestrowane w 1952 roku. Zob. choćby: J. Engelgard, *Wielka gra Bolesława Piaseckiego*, Warszawa 2008, s. 151-178, 247-260; M. W. Poznańska, *Środowiska inteligencji katolickiej wobec wizji „nowej kultury” u zarania Polski Ludowej*, Kraków 1993. s. 43.

^{oo} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

Niektórzy pracownicy Zarządu Wojewódzkiego „PAX” stale ^pprzebywali^p w siedzibie Zarządu Regionu „Solidarności” w Koninie. Niektórzy z nich ^ssporządzali^s szkalujące władze afisze i karykatury. Jeszcze w marcu 1982 r. a więc już po wprowadzeniu stanu wojennego niektórzy z nich ^sprzewozili^s oraz rozpowszechniali ulotki o antypaństwowej treści i ^uudostępniali^u młodzieży maszyny na których ona sporządzała ulotki. W rezultacie powyższego roku 1982 internowany przewodniczący Zarządu Wojewódzkiego „PAX” ob.[ywatel – dop. J.D.] Krzysztof Płoszowski a 2 innych było okresowo zatrzymanych. Do najaktywniejszych w szkodliwej dla państwa działalności z etatowych pracowników „PAX” należeli: ob.ob. Grzegorz Kamiński, Szarwark i Lucyna Kamińska. Także tacy członkowie Zarządu Wojewódzkiego „PAX” jak ob.ob. Wiesław Wysocki, Janina Kuligowska, Józef Błaszczuk, Janina Skórka i ob. Dąbek prowadzili aktywną działalność antypaństwową w szeregach „Solidarności”. To żona przewodniczącego Zarządu Woj. [ewódzkiego – dop. J.D.] „PAX” ob. Płoszowskiego będąca etatowym pracownikiem Zarządu Regionu „Solidarności” w Koninie /Kierownik Działu Inwestycji/ faktycznie kierowała wówczas Wojewódzkim Zarządem „PAX”. Oburzające jest to, że ^uludzie ci nadal pracują w „PAX”^u i nadal są członkami Zarządu Wojewódzkiego „PAX”.

d/ Sytuacja w Kościołach i związkach wyznaniowych nierzymskokatolickich była i jest poprawna.

B. ^wInicjatywy władz politycznych i administracyjnych w zakresie polityki wyznaniowej i ich efektywność^w.

Z inicjatywy władz politycznych i administracyjnych natychmiast po wprowadzeniu stanu wojennego przeprowadzono rozmowy ze wszystkimi dziekanami w województwie a następnie z proboszczami większych parafii. Z kolei przeprowadzono rozmowy ostrzegawcze z tymi księżmi, którzy w przeszłości atakowali nasze władze. Kurii i zainteresowanemu ks. Włodarczykowi wysłano zawiadomienie o wszczęciu z urzędu postępowania wyjaśniającego. Po ustabilizowaniu się sytuacji a więc od lipca 1982 r. prowadzono już tylko rutynową pracę Wydziału, oczywiście z dalszym kontaktowaniem się z duchownymi. Sądzimy, że przeprowadzone rozmowy z dziekanami w plebaniach i rozmowy ostrzegawcze w Wydziale przyczyniły się do ostudzenia głów zdecydowanym przeciwnikom naszego ustroju a u innych wytworzyło się przekonanie, że działalność antypaństwowa nie będzie tolerowana. Za tym, iż tak mogła nasza działalność skutkować przemawia to, że jak opisano wyżej nie mieliśmy w roku 1982 zbyt licznych i drastycznych wystąpień i działań antypaństwowych.

C. ^vFunkcjonowanie Wydziału w roku 1982^v.

a/ Wydział nasz tak jak zawsze przedtem⁴¹, również w roku 1982 stawiał przed sobą jako ^xcel główny lojalizację^x duchowieństwa i dbanie o to by przestrzegało ono obowiązujące w kraju przepisy.

b/ Najważniejsze poczynania Wydziału w roku 1982 to ^vrozmowy i kontakty

^{pp} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{rr} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ss} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{tt} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{uu} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ww} Tekst podkreślony.

^{vv} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

⁴¹ W oryginale: przedtym.

^{xx} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

z duchowieństwem^y a następnie takie „pokierowanie działalnością Wydziałów Urzędu i instytucji^z w województwie, które mają jakikolwiek styk lub kontakty w sferze wyznaniowej by nie wytworzyć na tym tle jakichkolwiek punktów zapalnych.

c/ Rola wydziału^a w upowszechnianiu zasad polityki wyznaniowej w roku 1982 była prawie żadna^a. Po prostu⁴⁶ nie było zapotrzebowania na tę⁴⁷ tematykę. Sprawy wyznaniowe były tylko raz omawiane na zebraniu partyjnym w Urzędzie.

d/ W roku 1982 tak jak w latach poprzednich współpracowaliśmy głównie z Urzędami Gmin i Miast, z Kuratorium Oświaty i Wychowania, Architektem Wojewódzkim, Z Geodezją no i oczywiście z Wydziałem Administracyjnym KW PZPR [Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej – dop. J.D.] oraz Wydziałem IV KW MO [Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej – dop. J.D.]. Współpraca ta układała się dobrze, z tym że Kuratorium Oświaty i Wychowania czasem stara się wyręczyć w tej pracy naszym Wydziałem mylnie sądząc, że wszystko co ma jakikolwiek związek z wyznaniem czy duchowieństwem należy wyłącznie do Wydziału do Spraw Wyznań. Podobne stanowisko w tym względzie prezentuje Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej.

e/ Wydział nasz ma bardzo skromne warunki lokalowe i materialne. Nie mieliśmy np. i nie mamy bezpośredniej łączności z jednostkami administracji państwowej, co mają inne Wydziały. Nie prenumeruje się też dla Wydziału żadnego dziennika ani tygodnika wyznaniowego.

f/ Naszym zdaniem Wydział nasz działając w dwuosobowym składzie zadania swe w roku 1982 wykonał dobrze. Pomyślnie rozwiązaliśmy kilka konfliktowych spraw, w tym również dotyczących nauki religii w szkołach. W województwie nie powstały ogniwa napięć na tle wyznaniowym. Nie ma też nielegalnego budownictwa.

g/ Nie zgłaszamy postulatów pod adresem władz centralnych.

^bKonin, dn. 28.I.1983 r.^b

^dDyrektor Wydziału

^c

Czesław Burszewski^d

Źródło: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, s. 25-30.

^{yy} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{zz} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{aa} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

⁴⁶ W oryginale: poprostu.

⁴⁷ W oryginale: na tę.

^{bb} Pismo odręczne.

^c Podpis nieczytelny

^{dd} Pieczęć w kolorze czerwonym.

Dokument 2

^aUrząd Wojewódzki
W KONINIE
Wydział do Spraw Wyznań^a

^bPoufne^b

Plan pracy Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie na rok 1983

W roku 1983 Wydział do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie stawia sobie do realizacji następujące zadania /cele/:

1. Pogłębienie i utrwalenie lojalności duchowieństwa w stosunku do PRL [Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej – dop. J.D.], jej władz i administracji państwowej.
2. Utrwalenie wśród duchowieństwa przekonania o konieczności ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów.
3. Niedopuszczenie do powstania jakichkolwiek ognisk zapalnych o charakterze wyznaniowym w województwie a w przypadku powstania takowych, natychmiastową ich likwidację.
4. Prowadzenie systematycznej kontroli w zakresie przestrzegania przepisów prawa państwowego przez jednostki organizacyjne kościołów, zakonów, zgromadzeń zakonnych oraz związków i stowarzyszeń o charakterze wyznaniowym.
5. Podjęcie działań przeciwko tworzeniu nowych punktów oazowych w województwie.
6. Sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów w zakresie wolności sumienia i wyznania.
7. Bieżące koordynowanie działalności Wydziałów Urzędu Wojewódzkiego oraz jednostek podstawowych w zakresie dotyczącym spraw wyznaniowych oraz udzielanie im wyjaśnień i pomocy w tychże sprawach.
8. Dalsze podnoszenie kwalifikacji zawodowych i społeczno-politycznych pracowników Wydziału poprzez prowadzenie szkolenia wewnątrzwydziałowego.

Powyższe cele Wydział zamierza osiągnąć poprzez następujące działania.

^cUrząd Wojewódzki
W KONINIE
Wydział do Spraw Wyznań^c

^{aa} Pieczętka w kolorze czerwonym.

^{bb} Pieczętka w kolorze czerwonym.

^{cc} Pieczętka w kolorze czerwonym.

Roczny program działania Wydziału do Spraw Wyznań

L p.	Treść zadania	Termin realizacji	Odpowiedzialny za wykonanie	Osoba nadzorująca	Ocena i efekty realizacji
1	2	3	4	5	6
1.	Pogłębienie i utrwalenie lojalności duchowieństwa w stosunku do PRL jej władz państwowych i administracyjnych.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
2.	Utrwalenie wśród duchowieństwa przekonania o konieczności ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
3.	Niedopuszczenie do powstania jakichkolwiek punktów zapalnych o charakterze wyznaniowym w województwie.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
4.	Działać przeciw tworzeniu nowych punktów oazowych.	Cały rok wg planów kwartalnych ⁵⁴	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
5.	Sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów w zakresie ochrony wolności sumienia i wyznania.	Cały rok	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
6.	Kontrola przestrzegania przepisów prawa państwowego przez jednostki organizacyjne Kościołów oraz przez zakony i zgromadzenia zakonne a także stowarzyszeń o charakterze wyznaniowym.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
7.	Koordinowanie działalności Wydziałów UW i jednostek podstawowych w zakresie dotyczącym spraw wyznaniowych oraz udzielanie im wyjaśnień i pomocy w tychże sprawach.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	
8.	Załatwianie bieżących spraw Wydziału dotyczących ewidencji personalnej osób duchownych, związków i stowarzyszeń wyznaniowych, zbiorów i zgromadzeń publicznych, obiektów sakralnych i kościelnych, punktów katechetycznych, wizytacja WSD [Wyższego Seminarium Duchownego – dop. J.D.], klasztorów i domów zakonnych oraz siedzib stowarzyszeń o charakterze wyznaniowym, załatwianie spraw wojskowych alumnów i opracowywanie informacji oraz opinii dla Wojewody.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski Stanisława Kuźniacka	Wojewoda Koniński Dyrektor Wydziału	
9.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i społeczno-politycznych pracowników Wydziału.	Cały rok wg planów kwartalnych	Czesław Burszewski	Wojewoda Koniński	

Źródło: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, s. 31-33.

⁵⁴ W oryginale: kwart.

Dokument 3

^aUrząd Wojewódzki

W KONINIE

Wydział do Spraw Wyznań^a

^bPoufne^b

^cSprawozdanie⁵⁷

o sytuacji wyznaniowej w województwie konińskim i działalności Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie w roku 1983^c.

D. ^dCharakterystyka rozwoju stosunków w sferze wyznaniowej^d.

a/ Na terenie woj. Konińskiego nie ma siedzib Kurii Biskupich. Biskupi przybywający na teren naszego województwa, ^eza wyjątkiem^e sufragana diecezji włocławskiej ks. bp. Romana Andrzejewskiego nie przejawiali znaczącego zaangażowania politycznego. Jedynie w sporadycznych wypadkach wzywali wiernych do modłów za internowanymi i uwięzionymi. Natomiast ^fks. bp Roman Andrzejewski^f stale i wszędzie potępiał wprowadzenie stanu wojennego, brak swobód i praw, rzekome uciężenie narodu oraz bezprawne internowania i surowe wyroki. Zawsze też wzywał do modłów za internowanymi, skazanymi i ich rodziny.

W roku 1983 rozmów z biskupami nie przeprowadzano, nie wysyłano też do nich, w związku z ich działalnością żadnych pism.

b/ Zdecydowana większość duchowieństwa naszego województwa w roku 1983 zachowywała się wobec władz lojalnie tzn. nie podejmowała działalności politycznej. Tylko bardzo nieliczni księża wciąż, zresztą ci sami, przejawiali szkodliwą dla państwa działalność polityczną. ^gGrupa ta w stosunku do roku 1982 zmalała o kilku księży^g. bowiem niektórzy z nich zaniechali tej działalności, bądź swe wystąpienia złagodzili. Kilku księży nadal jednak prowadzi szkodliwą działalność polityczną a mianowicie: ks. Stanisław ^hWaszczyński^h z parafii św. Wojciecha w Koninie, ks. Antoni ⁱŁassaⁱ z parafii św. Maksymiliana Kolbego w Koninie, ks. Marian Włodarczyk z parafii Skęczniew gm. Dobra i ks. Antoni Kurkowski z parafii Dobrosłowo gm. Kazimierz Biskupi. W szkodliwej działalności politycznej szczególnie aktywnie uczestniczy administrator parafii św. Wojciecha w Koninie ks. Stanisław Waszczyński. W każdą niedzielę odprawia on nabożeństwa za internowanych, uwięzionych i ich rodziny. Podczas tych nabożeństw śpiewa się „Boże coś Polskę” ze zmienionym zakończeniem /Ojczyznę wolną racz nam wrócić panie/ przy czym część wiernych w tym czasie podnosi palce w kształcie litery V, i [później śpiewa – dop. J.D.] hymn „Solidarności”. Ks. Waszczyński ^jw dniu 13 każdego miesiąca organizuje pieszą pielgrzymkę do tzw. sanktuarium maryjnego w Licheniuⁱ,

^{aa} Pieczętka w kolorze czerwonym.

^{bb} Pieczętka w kolorze czerwonym.

⁵⁷ Dokument jest załącznikiem do pisma Dyrektora Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Koninie Czesława Burszewskiego do Urzędu do Spraw Wyznań w Warszawie z 30. 01. 1984 r., Archiwum Akt Nowych w Warszawie Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 12.

^{cc} Tekst podkreślony

^{dd} Tekst podkreślony

^{ee} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ff} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{gg} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{hh} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

ⁱⁱ Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{jj} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

w której bierze zawsze udział około 100 osób, w tym znaczna ^kczęść konińskiego aktywu byłej „Solidarności”^k. W jego plebanii odbywają się liczne spotkania aktywu byłej „Solidarności” tzn. zarządu regionu i zarządów zakładowych. Na placu kościelnym posiada kilka tablic, na których wywieszane są wiersze sławiące „Solidarność”, [Lecha – dop. J.D.] Wałęsę, potępiające internowania i wyroki. Umieszczane są też w nich godła państwowe z koroną i krótkimi szkodliwymi politycznie napisami, przy czym główne napisy na tych napisach są wypisane stylizowanymi literami, jakie używano do sztandaru napisu „Solidarność”. ^lRównież dziekan koniński^l i administrator parafii pw. św. M. Kolbego w Koninie ks. Antoni ^mŁassa^m odprawia nabożeństwa w intencji internowanych i skazanych ale głównie celuje on w organizowaniu spotkań i wieczornic z wrogo do władz ustosunkowanymi przedstawicielami świata artystycznego i naukowcami, którzy w sposób tendencyjny i mało zawaolowany przy pomocy różnych utworów i opracowań krytykują władze i ustrój PRL. Przeprowadzone przeze mnie rozmowy z tymi księżmi, w tym z ks. Waszczyńskim dwukrotnie, nie przyniosły żadnego rezultatu.

c/ Na terenie województwa działają nadto: Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko Reformowany, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Polski Kościół Chrześcijan Baptystów, Zjednoczony Kościół Ewangeliczny i Świecki Ruch Misyjny „Epifania”. Kościoły te nie przysparzają nam żadnych⁶⁹ kłopotów a ich przedstawiciele są lojalni a nawet pozytywni i kontaktują się z nami z własnej inicjatywy.

W roku 1983 Polski Kościół Chrześcijan Baptystów zakupił w Koninie dom jednorodzinny, który aktualnie przystosowuje na swój kościół. Własne siedziby mają też 2 z trzech istniejących w województwie Zborów Zjednoczenia Kościoła Ewangelicznego. Odrębnych nieruchomości nie posiadają w województwie jedynie Kościół Adwentystów Dnia Siódmego oraz Świecki Ruch Misyjny „Epifania”. W ostatnim czasie, pewną zwiększoną aktywność w kierunku pozyskania członków i umacniania swej bazy materialnej przejawiają: Polski Kościół Chrześcijan Baptystów oraz Zjednoczony Kościół Ewangeliczny. Pozostałe Kościoły⁷⁰ i związki wyznaniowe są w tym względzie całkowicie bierne i starają się utrzymać swój stan posiadania.

d/ Działające na terenie województwa stowarzyszenia świeckie a mianowicie [Stowarzyszenie – dop. J.D.] PAX, ChSS [Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne – dop. J. D.]⁷¹ i PZKS [Polski Związek Katolicko-Społeczny – dop. J. D.]⁷² za wyjątkiem ChSS nie przejawiają prawie żadnej aktywności politycznej. PAX, którego większość pracowników etatowych i część członków Zarządu Wojewódzkiego bardzo aktywnie włączyła się w latach 1980-1981 do działalności „Solidarności” i związała się z jej ekstremalnymi działaczami, do dziś faktycznie znajduje się w organizacyjnej rozsypce i politycznym rozchwianiu. Aktualnie, nowy prezes Zarządu Oddziału Wojewódzkiego usiłuje uporządkować stan organizacyjny Oddziału i wyeliminować tych członków Zarządu, którzy związali się z ekstremą „Solidarności” i także teraz są nieprzychylnie nastawieni

^{kk} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{ll} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

^{mmm} Tekst odręcznie podkreślony ołówkiem.

⁶⁹ W oryginale nammzadnych

⁷⁰ W oryginale: Kościoły.

⁷¹ Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne istniało w latach 1957-1989.

⁷² Polski Związek Katolicko-Społeczny powstał w 1981 roku. Działacze tej organizacji w lutym 1989 roku wprowadzili do Sejmu obraz Matki Bożej Jasnogórskiej.

do nowych władz Stowarzyszenia oraz polityki Władz PRL. Z tych względów jak dotąd udział członków „PAX” w pracach PRON [Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego – dop. J.D.]⁷³, za wyjątkiem ob. Zdzisława Siwika, który z własnej inicjatywy aktywnie i pozytywnie włączył się do tych prac, jest minimalny i raczej formalny. Mamy nadzieję, że po wyborze nowego Zarządu Wojewódzkiego PAX, co nastąpi w końcu stycznia b.r. sytuacja w tym Stowarzyszeniu i jego pracy ulegnie pozytywnej zmianie. Jeżeli chodzi o PZKS, to nadal Stowarzyszenie to nie okrzepło organizacyjnie, wciąż następują w jego składzie zmiany a ludzie nim kierujący nie przejawiają prawie żadnej działalności organizacyjnej a co za tym idzie również politycznej. W pracach PRON biorą tylko udział formalny.

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne, które powstało w roku 1983⁷⁴ powoli krzepnie organizacyjnie. Kierownictwo Zarządu Stowarzyszenia usilnie⁷⁵ zabiega o członków i kontakty z przedstawicielami różnych wyznań. Organizuje też w ramach PRON spotkania środowiskowe, odczyty i wystawy. Stowarzyszenie⁷⁶ włączyło się też do organizowanych przez miejscową ewangelicko-augsburską parafię obchodów 500-lecia urodzin Marcina Lutera. Działalność tego Stowarzyszenia jest pozytywna i mamy nadzieję, że dalej będzie się rozwijała.

B. °Inicjatywa władz politycznych i administracyjnych w zakresie polityki wyznaniowej i ich efektywnośćⁿ.

Z inicjatywy władz politycznych i administracyjnych prowadzono rozmowy z księżmi i to nie tylko z tymi, którzy w swych politycznych wystąpieniach atakowali politykę władz PRL ale także z tymi, którzy ewentualnie mogli taką działalność podjąć. Były to rozmowy ostrzegawcze i wyjaśniające. Kontrolowano również, czy nie usiłuje się podejmować nielegalnego budownictwa sakralnego i stan zaawansowania budowli, na które wydano zezwolenia. Przeciwdziałano zakusom wprowadzenia nauki religii do niektórych szkół.

Uważamy, że ta nasza skromna działalność w jakimś stopniu przyczyniła się do tego, że w roku 1983 na terenie województwa nie mieliśmy licznych, czy drastycznych wystąpień oraz działań antypaństwowych i żadnych niepokojów czy zaburzeń o podłożu wyznaniowym.

C. °Funkcjonowanie Wydziału w roku 1983°.

a/ Nasz Wydział postawił sobie za główny cel w roku 1983 dalszą lojalizację duchowieństwa i nie dopuszczenie do powstania jakichkolwiek punktów zapalnych w województwie na tle wyznaniowym.

⁷³ Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego – utworzona w 1982 roku przez władze PRL organizacja skupiająca stronnictwa polityczne i organizacje katolickie celem propagandowego wykazania ich poparcia dla stanu wojennego i aktualnej sytuacji politycznej w kraju. Pierwsza nazwa brzmiała: Obywatelskie Komitety Ocalenia Narodowego. Organizacja działała do 1989 roku. Zob.: *Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego*, [w:] *Słownik pojęć*, <http://www.13grudnia81.pl/sw/slownik-pojec/6681,Patriotyczny-Ruch-Odrodzenia-Narodowego-PRON.html> [dostęp: 14 września 2014].

⁷⁴ Data powstania struktur tej organizacji w Koninie.

⁷⁵ W oryginale: usilnie.

⁷⁶ W oryginale: Stowarzyzenie.

ⁿⁿ Tekst podkreślony.

^{oo} Tekst podkreślony

b/ Do najważniejszych poczynań naszego Wydziału w sferze administrowania stosunkami wyznaniowymi w roku 1983 zaliczyć należy rozmowy i spotkania z duchowieństwem rzymskokatolickim i innych wyznań a także utrzymanie stałej więzi z tymi Wydziałami Urzędu Wojewódzkiego i instytucji wojewódzkich, które mają związki i kontakty z przedstawicielami działających na naszym terenie Kościołów, by zapobiec powstawaniu jakichkolwiek punktów zapalnych oraz przejawów bezprawia.

c/ w roku 1983 nasz Wydział współpracował głównie z Urzędami Miast i Gmin a także z Kuratorium Oświaty i Wychowania, z Architektem Wojewódzkim, Wydziałem Kultury i Sztuki z Geodezją i oczywiście z Wydziałem Administracyjnym KW PZPR oraz Wydziałem IV Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych. Współpraca ta układa się dobrze z tym, że Kuratorium Oświaty i Wychowania oraz Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej czasem starają się wyręczyć w tej pracy naszym Wydziałem mylnie sądząc, że wszystko co ma jakikolwiek związek z wyznaniem czy duchowieństwem należy wyłącznie do nas.

d/ Wydział nasz ma bardzo skromne warunki lokalowe /2 pokoje, do których przechodzi się obok pokoju Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków/ i materialne. Nie mieliśmy i nie mamy połączenia WG z jednostkami administracji państwowej, co posiadają inne Wydziały. Nie prenumeruje się dla nas żadnego dziennika wyznaniowego.

e/ Nie zgłaszamy postulatów pod adresem władz centralnych.

f/ Naszym zdaniem, Wydział nasz pracując w dwuosobowym składzie zadania swe w roku 1983 realizował zadowalająco.

^rDyrektor Wydziału

^p

Czesław Burszewski^r

Konin, dnia 26 stycznia 1984 r.

Źródło: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Urząd do Spraw Wyznań Gabinet Ministra, sygn. 128/62, k. 13-17.

^p Podpis nieczytelny

^r Pieczętka w kolorze czerwonym.